

MEF ÜNİVERSİTESİ

**EĞİTİM ORTAMLARINDA YARATICI DRAMANIN
KULLANIMI VE YARATICI DRAMANIN KALICI
ÖĞRENMEYE ETKİSİ**

Bitirme Projesi

Nebi Aydın

İSTANBUL, 2021

MEF ÜNİVERSİTESİ

**EĞİTİM ORTAMLARINDA YARATICI DRAMA
KULLANIMI VE YARATICI DRAMANIN KALICI
ÖĞRENMEYE ETKİSİ**

Bitirme Projesi

Nebi Aydın

Bitirme Projesi Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa Özcan

İSTANBUL, 2021

MEF UNİVERSİTESİ

Projenin Adı: Eğitim Ortamlarında Yaratıcı Drama Kullanımı ve Yaratıcı Dramanın Kalıcı Öğrenmeye Etkisi
Öğrencinin İsmi ve Soyadı: Nebi Aydın

Nebi Aydın tarafından hazırlanan mezuniyet projesinin benim denetimim altında tamamlandığını beyan ederim. Yapılan bu projeyi "Mezuniyet Projesi" olarak kabul ediyorum.

25/01/2021
Bitirme Projesi Danışmanı
Prof. Dr. Mustafa Özcan

Akademik Dürüstlük Sözü

Bu bitirme projesi kapsamında kimseyle iş birliği yapmamaya, dış yardım aramamaya veya kabul etmemeye ve başkalarına yardım etmemeye söz veriyorum.

Basılı veya web'deki tüm kaynakların açıkça belirtilmesi ve referans verilmesi gerektiğini biliyorum.

MEF Üniversitesi'nin ideallerine uygun olarak, bu çalışmanın benim olduğunu ve hazırlanmasında uygunsuz bir yardım almadığımı konusunda söz veriyorum.

İsim

Tarih

İmza

Nebi Aydın

ÖZET

EĞİTİM ORTAMLARINDA YARATICI DRAMA KULLANIMI VE YARATICI DRAMANIN KALICI ÖĞRENMEYE ETKİSİ

Nebi Aydın

Proje Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa Özcan

OCAK, 2021, 32 Sayfa

Yaratıcı drama en genel ve özet olarak rol, doğaçlama gibi birtakım alanların gruplarla ve gruptaki öğrencilerin geçmiş geçmişten öğrenerek getirdikleri birikimden ve yaşanmışlıklardan yola çıkarak canlandırmalar yolu ile yeni bilgilerin oluşmasını sağlamayı amaçlar. Bu nedenle yaratıcı drama, herhangi bir somut veya soyut olgu, herhangi bir metin, yaşanmış bir olay, bir resim ya da fotoğraf, herhangi bir dersin konusu gibi unsurlardan yeni bir öğrenme etkinliği oluşturabilir.

Bu çalışmada, yaratıcı dramada çeşitli okullarda/kurumlarda uygulanan çeşitli disiplinlerdeki (derslerdeki) etkinlikler ile ilgili literatür taraması yapılarak sonuçları ortaya konmuştur. Yaratıcı drama etkinlik örnekleri ve çalışmalarla ilgili makaleler taranmış, kavramının açıklanmasına, uygulama sürecine, eksikliklerine, artlarına, zorluklarına, uygulamada kalıcı öğrenmeye olan etkisinin sonuçlarına odaklanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; kimi derslerde belirgin bir etkisi olduğu, kimi derslerde ise anlamlı bir fark oluşmadığı düşüncesine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Eğitim Teknikleri, Kalıcı Öğrenme, Ders, Etkinlik

EXECUTIVE SUMMARY

THE USE OF CREATIVE DRAMA IN EDUCATIONAL SETTINGS AND THE EFFECT OF CREATIVE DRAMA ON LASTING LEARNING

Nebi Aydın

Advisor: Prof. Dr. Mustafa Özcan

JANUARY, 2021, 32 pages

Creative drama, in general and briefly, using some techniques such as role playing and improvisation, to create a new creation by means of animations, based on the past experiences of the groups and the group's past experiences. This creative drama can create a new learning activity from elements such as any concrete or abstract phenomenon, any text, a lived event, a picture or a photograph, the subject of any lesson. At first glance, it evokes a sense of actor and acting, but it is definitely not a theater or movie acting. Just improvising, role playing, etc.

This head has been revealed by scanning the literature on activities in various schools / institutions in various disciplines) in creative drama. Creative drama activity examples and articles about studies were scanned, focusing on the explanation of the concept, its shortcomings, advantages, difficulties, and the effects of its effect on permanent learning in practice. According to the results of the research, it was concluded that it had a significant effect in some lessons and a meaningful difference in some lessons.

Keywords: Creative Drama, Educational Techniques, Permanent Learning, Lesson, Activity

İÇİNDEKİLER

Akademik Dürüstlük Sözü	v
ÖZET	vi
EXECUTİVE SUMMARY	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLO LİSTESİ.....	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Yaratıcı Drama Nedir?	2
1.2 Yaratıcı Dramanın Tarihi	3
1.3 Yaratıcı Drama Ne İçin Kullanılır?	5
2. BÖLÜM YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANILDIĞI DERSLER	6
2.1. Türkçe Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı	6
2.1.1. Zarf (Belirteç) Konusunun Yaratıcı Drama ile Anlatılması	
2.1.2. Metin Türlerine Dayalı Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Akran Zorbalığı Algısına Etkisi	
2.2. Matematik Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı	19
2.2.1. İlköğretim Matematik Derslerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması	
2.2.2. Yaratıcı Drama Destekli Matematik Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi	
2.3. Sosyal Bilimler Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı	25
2.3.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Drama Yöntemine İlişkin Öğrenci Görüşleri	
2.3.2. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi	
2.4. Fen Bilimleri Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı	31
2.4.1. Fen Bilimleri Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı	
2.4.2. Fen ve Teknoloji Dersinde Drama Yönteminin Akademik Başarı ve Derse Karşı İlgi Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Köy ve Merkez Okulları Örneği	
3. BÖLÜM	
3.1 Sonuç ve Değerlendirme	35
KAYNAKÇA	41

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Okuma sürecinde, okuma sırasında ve okuma sonrasında okuduğunu anlama stratejileri	9
Tablo 2: Türkçe Dil Bilgisi Dersi Zarf Konusu Ön test Puanlarının Deney ve Kontrol Gruplarına İlişkin bulguları.....	11
Tablo 3: Türkçe Zarf Konusu Testi Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	11
Tablo 4: Türkçe Zarf Konusu Testi Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	11
Tablo 5: Öğrencilerin zarf konusunun Kavramalarına İlişkin Ön Test – Kalıcılık Testi Puanlarının Anova Sonuçları	12
Tablo 6: OECD Ülkelerinde Okulda Ayda Birkaç Kez Zorbaliğa Maruz Kaldığını Bildiren Öğrencilerin Yüzdesi	13
Tablo 7: Akran Zorbaliğının Önlenmesine Yönelik Metin Türlerine Dayalı Sürecin Planlanması	14
Tablo 8: zorbalık Tanımında En Sık Kullanılan Kavramlar	14
Tablo 9: Zorbalık Tanımında En Sık Kullanılan Kavramlar	14
Tablo 10: Deney Grubu Katılımcılarının “Kendinizi zorba olarak görüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	15
Tablo 11: Deney Grubu Katılımcılarının “Bir arkadaşınıza isteyerek ya da istemeyerek zarar verdiğiniz oldu mu?” sorusuna verdikleri Cevapların Dağılımı	15
Tablo 12: Katılımcıların “Etkinliklerde kızlarla mı erkeklerle mi bir arada çalışmak istersin?” Sorusuna Verdikleri Yanıtların Dağılımı	16
Tablo 13: Deney Grubu Katılımcılarının “Hangisi/hangilerinin grubunuzda olmasını istemezsiniz?” Verdikleri Yanıtların Dağılımı	16
Tablo 14: Deney ve Kontrol Gruplarının Matematik Başarısını Ölçmeye yönelik Ön Test Puanlarına İlişkin Bulgular	17
Tablo 15: Deney Grubunun Ön Test ve son Test Puanlarının Karşılaştırılması	18
Tablo 16: Deney Grubunun Ön Test ve son Test Puanlarının Karşılaştırılması	18
Tablo 17: Deney Grubunun Ön Test ve son Test Puanlarının Karşılaştırılması	18
Tablo 18: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları	20
Tablo 19: Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Puanlarına İlişkin t-Testi Sonuçları	20
Tablo 20: Deney Grubu öğrencilerinin Akademik Başarı Ön Test Puanları ile Son Test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplarda t-testi Sonuçları	20

Tablo 21: Deney Grubu Son Test Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları	20
Tablo 22: Demografik Bilgiler	22
Tablo 23: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Konuyu Daha İyi Öğrenmelerine Yardımcı Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri	23
Tablo 24: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Uygulandığı Derste Kendilerini Nasıl Hissettiklerine İlişkin Görüşleri	23
Tablo 25: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Dersi Sevmelerini Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Görüşleri	23
Tablo 26: Öğrencilerin, Her Konuyu İşlerken Drama Yöntemini Kullanmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşleri	24
Tablo 27: Merkez ve Köy İlköğretim Okullarına Devam Eden öğrenci Sayıları	28
Tablo 28: Merkez ve Köy İlköğretim Okullarına Devam Eden öğrencilerin Ön Test Skorları Analiz Sonuçları	28
Tablo 29: Merkez ve Köy İlköğretim Okullarına Devam Eden Öğrencilerin Son Testlerine Ait Doğru Cevap Ortalama Standart Sapma Değerleri	28
Tablo 30: Merkez ve Köy İlköğretim Okullarına Devam Eden Öğrencilerin Başarılarına ilişkin varyans Analizi Sonuçları	29
Tablo 31: Öğrencilerin Drama Yöntemi ve İşleniş Süreci ile İlgili Görüşleri	29

1. GİRİŞ

Yaratıcı drama en genel ve özet olarak rol, doğaçlama gibi birtakım alanların gruplarla ve gruptaki öğrencilerin geçmiş geçmişten öğrenerek getirdikleri birikimden ve yaşanmışlıklardan yola çıkarak canlandırmalar yolu ile yeni bilgilerin oluşmasını sağlamayı amaçlar. Bu nedenle yaratıcı drama, herhangi bir somut veya soyut olgu, herhangi bir metin, yaşanmış bir olay, bir resim ya da fotoğraf, herhangi bir dersin konusu gibi unsurlardan yeni bir öğrenme etkinliği oluşturabilir. İlk bakışta oyuncu ve oyunculukla ilgili bir çağrışım uyandırmakla birlikte kesinlikle bir tiyatro veya sinema oyunculğu değildir. Sadece doğaçlama, rol oynama vb. tiyatro tekniklerinden yararlanır. Kalıcı öğrenme modelleri araştırılırken akla ilk gelen ders anlatım modellerinden biridir.

Yaratıcı Drama, derslerin organizasyonunu ve işleniş biçimini değiştirebilen, öğrencide kalıcı öğrenmeyi sağlamayı amaçlayan bir ders planlama organizasyonudur. Ders işlenişleri yaratıcı drama ilkelerine göre belirlenen etkinliklerle sağlanır. Burada diğer eğitim modellerinde olduğu gibi öğrenmenin kalıcı olması hedeflenir. Yaratıcı drama bir eğitim modeli değil, bir ders işleyiş, konu anlatımı modelidir. Bu nedenle her eğitim modelinden yararlanır. Ancak özünde “yaparak, yaşayarak öğrenme” olduğu için en çok da “Yapılandırıcı Eğitim Modeli”nden yararlanır.

Bu çalışmada, yaratıcı dramada çeşitli okullarda/kurumlarda uygulanan çeşitli disiplinlerdeki (derslerdeki) etkinlikler ile ilgili literatür taraması yapılarak sonuçları ortaya konmuştur. Yaratıcı drama etkinlik örnekleri ve çalışmalarla ilgili makaleler taranmış, kavramının açıklanmasına, uygulama sürecine, eksikliklerine, artlarına, zorluklarına, uygulamada kalıcı öğrenmeye olan etkisinin sonuçlarına odaklanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; kimi derslerde belirgin bir etkisi olduğu, kimi derslerde ise anlamlı bir fark oluşmadığı düşüncesine ulaşılmıştır.

Öğrenciler veya öğrenen grup yaratıcı drama ile öğrenirken yaşamı da deneyimler. Gerçek yaşamda karşılaştığı veya karşılaşacağı sorunlara hazırlık yapmış olur. Mantık ve muhakeme yürüterek aynı zamanda sorun çözme becerisini geliştirir, bununla da yaratıcılığına katkı sağlamış olur. Çözüm ararken kolay olanı ve çözüm için birden fazla yollar olabileceğini keşfeder.

1. 1. Yaratıcı Drama nedir?

“Drama, lider ve katılımcıların atölye ortamında rol oynama, doğaçlama gibi tiyatro tekniklerini kullanarak bir olayı, anıyı, kavramı, konuyu, düşünceyi canlandırması olarak ifade edilebilir.” (Akyol, 2003)

Yaratıcı dramanın temelinde -miş gibi yapma vardır. Gerçekle kurgu iç içedir. Katılımcı gerçekle kurgu arasında gidip gelir ve yaşantılarından yola çıkarak bilgiyi yapılandırır, bilgiye ulaşır. Yaratıcı dramada canlandırma önemli bir yer tutar; ancak canlandırma deneyimli ve alana hâkim bir liderle birlikte yapılmalıdır. Yaratıcı drama oyunların özelliklerinden de doğrudan yararlanmaktadır.

Yaratıcı Dramanın Bileşenleri

Yaratıcı Drama Lideri (Eğitmeni ya da dramayı alanında kullanan Öğretmen)

Grup (Katılımcılar) ve Yaşantı

Dramada Mekân- Çalışma Ortamı

Konu-Düşünce

Yaratıcı Dramanın Aşamaları:

Bir yaratıcı drama atölyesi üç aşamadan oluşur.

a. Isınma Hazırlık

Bu bölüm bireylerin bir sonraki aşama olan rol oynama ve doğaçlama bölümüne hazırlandığı bölümdür. Bu aşamada birey gerek ruhen gerekse fiziksel olarak bir sonraki bölüme hazırlanır, güdülenir. Bu aşama etkinliğin oyunlardan destek aldığı bölümdür. Ancak oyunlar gelişigüzel seçilmez. Oyunlar atölyesi yapılacak konu ile ilgili olmalıdır. Oyunlar aynı zamanda katılımcıların çekingenliğini üzerinden atmasını sağlar.

b. Rol oynama ve doğaçlama

Bu bölümde katılımcılar Liderinin kendilerine verdiği dramatik durumları canlandırırlar. Rol dağılımını, rolde neler konuşulacağını, nasıl bir kişiyi canlandıracaklarını grup üyeleri kendi aralarında belirler. Lider bu konuda dışarda kalmaya özen gösterir, sürece dahil olmaz. Bu aynı zamanda tutum ve davranışların gözlemlenmesi açısından da önemlidir. Bu aşama drama için “yaratıcı dramanın kendiliğinden olmasını” sağlaması açısından son derece önemlidir. Kendiliğinden öğrenme en çok bu aşamada gerçekleşir.

c. Değerlendirme

Bu aşama, işlenen konunun ne kadar öğrenildiğini ne kadar içselleştirildiğini belirler. Kananım hakkında farkındalık oluşur. Kazanılan bilgi ve tecrübe bu bölümde ortaya çıkar. Yaratıcı dramanın doğası gereği bu bölüm de kendiliğinden ve doğaldır. Lider genellikle bu bölümde son bir etkinlik yapar. Bu etkinlikle öğrenme sürecinin etkilerini gözlemleye fırsat bulur. Bununla birlikte katılımcının öz değerlendirme yapmasına ve süreçle ilgili kendisini ifade etmesine ortam hazırlar.

Açıklanan bu aşamaların doğal bir akış içinde olması önemlidir. Öğrenmenin kalıcı hale gelmesini sağlayan bu akışın doğal ve kendiliğinden olmasıdır. Katılımcının da gönüllülüğü bu aşamada önemli bir rol oynar. Oyunların genel özelliklerinden yararlanılması, işlenen konu, katılımcı, zaman ve mekân kurgu açısından değerlidir. Çünkü etkinlik bu unsurlara göre şekillenir.

1.2. Yaratıcı Drama'nın Tarihi

Drama Antik Yunanca'da "yaşamak" anlamında kullanılan bir sözcüktür. Daha sonra anlam genişlemesine uğramıştır. Uğradığı bu genişlemede, yaşamdaki olay ve olguları sahneye uyarlama, sahnede oynanan oyun, gibi yeni ve farklı anlamlar kazandığı görülür.

"MEB İlköğretim Okulları Seçmeli Drama Dersi Öğretim Programı'na göre drama, "hareket etmek, eyleme geçmek" demektir." (Şimşek, Topal)

Yaratıcı dramanın ortaya çıkışı eğitimde yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmasından kaynaklanmıştır. Ortaya çıkan her yaklaşım gibi kendinden önceki yaklaşımların sorunlarına çözüm bulma amacındadır. En önemlisi de eğitim-öğretimde ezberden uzaklaşmayı, öğrenenin bilgiyi deneyimleyerek öğrenmesini amaçlamaktadır.

Dramanın eğitimde kullanılmasının başlangıcı olarak 1954 yılı kabul edilebilir. Bu dönemde İngiltere'de Harriet Finley Jonson ve Henry Coldwell Cook, yaratıcı drama ile ilgili ilk adımları atan kişilerdir. Yine yaratıcı drama ile ilgili Amerika'da ise akla gelen ilk isim Winifred Word'dur. Yine bu alana Viola Spoli, Dorothy Heathcote ve Brian Way önemli katkılar sunmuşlardır.

Türkiye'de ilk uygulaması tam "yaratıcı drama"ya denk gelmese de yaratıcı dramanın unsurlarının kullanıldığı ilk yer köy enstitüleridir. Köy enstitülerinde eğitim-öğretime katkı sunacak birtakım temsiller ve çalışma alanlarına yönelik uygulamalar yapılmıştır. MEB bu konu ile ilgili hazırladığı bir raporda yaratıcı dramanın önemini o dönemde kavramış, bu

alanla ilgili, bu alanın eğitimde kullanımının önemini anlatır. İsmail Baltacıoğlu'nun Eğitim bakanlığı zamanında yaratıcı dramanın Türkçe derslerinde kullanılabileceği belirtilmiştir. Ancak programlarda yer almasına rağmen yaratıcı drama kullanılmamıştır. Daha öncesinde tarihi temsiller olarak geçen etkinlikler Türkiye'de dramanın eğitimde kullanılmasının başlaması olarak kabul görebilir. Selahaddin Çoruh'un yazdığı "Okullarda Dramatizasyon" kitabı 1938'de yayınlanmıştır. Aynı kitabın ikinci baskısı 1950'de yapılmıştır.

Dramanın Türkiye'de gelişmeye başlaması 1980 yılına kadar gider. Bu tarihlerde oyuncu ve yönetmen Tamer Levent, ergenlerle ve gençlerle yaratıcı drama çalışmaları yapar. O dönemde Ankara Üniversitesinde öğretim üyesi olan Dr. İnci San'ın da yaratıcı dramanın güçlenmesine ve sürekli gelişmesine önemli katkıları olmuştur. Ezber yerine, katılan, yorumlayan, yaratıcılığı esas alan yaklaşımlar eğitimde önemli bir yer tutmuştur. 1990'lı yıllarda "Yaratıcı Drama" eğitimde öncü olan ülkelerle aynı çizgiye ulaşmıştır.

"Gerek MEB'in gerek YÖK'ün yaklaşımları, yaratıcı dramanın, çağdaş eğitim için önemli bir çıkış noktası olduğunu ve özellikle derslerde yöntem olarak kullanılması gerektiği yönündedir." (Özsoy, 2020)

1.3. Yaratıcı Drama Ne için kullanılır?

Dünyada toplumlar hızlı bir değişim içerisindedir. Bu değişim, teknoloji, araştırma, tıp gibi bilimsel alanlarda olmakla birlikte insan toplulukları üzerinde de oldukça etkilidir. Değişen sürece ayak uydurmak, hızlı ve doğru değişimler içerisinde olmak toplumların önceliği olmalıdır. Aksi takdirde gelişime ayak uyduramamak çağdaş dünya toplumlarının çok gerisine düşmeyi beraberinde getirir.

Toplumların ilk görevi eğitim alanında kendini yenilemek, gelişmelere ayak uydurmaktır. Bilgiye çok hızlı ulaşabilmek toplum ve birey hafızasının zayıflaması anlamına da gelir, bilgi ve öğrenme kalıcı olmaktan uzaklaşır. Özellikle eğitimde gelenekçi yaklaşım da bu anlamda işlevsizleşir. Yerine yeni yaklaşımlar koymak, öğrenilmişin üzerine yeni öğrenmeler inşa etmek için modellemeler yapmak gerekir. Öğrenmeye duyulan ihtiyaç, bireylerin ve toplumların öğrenme düzeyleri ve öğrenme farklılığı ve öğrenme şekilleri değişimi ve dönüşümü belirler. İhtiyaçlar bu unsurlar üzerinden kurulur ve şekillenir. Bu durum, ortaya konulması gereken yeni yaklaşımlar veya öğrenmeye dair yeni bir kültür algısına ihtiyaç duyar.

Bu algı ve kültür, beraberinde öğrenenlerin etkin olması, gerektiğinde öğrenmenin bireyselleştirilmesi, kişinin gelişimine dair yol açılması ve desteklenmesi ile kendini gösterir.

Yaratıcı drama yönü burada devreye giren bir yaklaşım olarak göze çarpar. Son yıllarda bu yaklaşım bir atılım göstermekle birlikte öğrenmeyi tam gerçekleştirip gerçekleştirmediği de açık değildir. Bu çalışma ile yaratıcı drama alanında yapılan çalışmaların sonuçları, etkili olup olmadığı da incelenecektir.

Eğitim en geniş anlamıyla yetişmekte olan kişinin kendi çevresindeki her şeyin kendisi üzerindeki etkisidir. Bu anlamdan üzerinden bakıldığında bilgi, duygu, sosyal gelişimlerin tamamı eğitimle ilgilidir. İnsanda yeni bir davranış oluşturan bir olgudur. Bir insan doğduğu andan itibaren öğrenmeye başlar, bu öğrenme süreci ölene kadar devam eder.

Türkiye eğitim sistemi Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir. Bu kanun 14 Haziran 1973'te kabul edilen 1739 sayılı kanundur. İlköğretim ile ilgili belirlenen amaç ve görevler, aynı zamanda Türk Milli Eğitim Sisteminin de amaç ve görevleri arasında yer alır. Bu amaç ve görevler aşağıdaki şekildedir:

- Öğrencileri yaşama hazırlama,
- Öğrencilere hak, görev ve sorumluluk bilincini kazandırma,
- Öğrencilerin kültür değerlerini tanımasını, benimsemesini ve kazanmasını sağlama,
- Öğrencileri başkaları ile iş birliği içinde çalışabilen, mutlu bir yurttaş olarak yetiştirme,
- Ulusal kültürün benimsenmesine ve yayılmasına yardımcı olma,
- Öğrencilere birey ve toplum sorunlarını tanıma ve çözüm arama alışkanlığı kazandırma,
- Öğrencilere sağlıklı yaşamak için gereken bilgi ve alışkanlıkları kazandırma,
- El becerisiyle düşünsel çalışmaları birleştirerek çok yönlü gelişim sağlama,
- Analitik düşünme, birlikte çalışma, estetik duygular ve yaratıcılığın artmasını sağlama (MEB 2000).

Yaratıcı Drama, eğitimin tanımından hareketle milli eğitimin amaç ve görevleri doğrultusunda tüm seviyelerde ve tüm branşlarda kullanılabilir. Temelini yapılandırmacı yaklaşımdan alan yaratıcı drama, öğrenilenin üzerine yeni öğrenmeleri inşa etmeyi amaçladığı için bireyin geçmiş yaşantılardan getirdiği her şey yeni öğrenmenin bir anahtarı

olabilir. Bu nedenle, Edebiyat, Psikoloji, Sosyal Bilimler, Yabancı Dil Eğitimi, Fen ve Matematik eğitimi gibi bilimin her alanında bir öğrenme aracı olarak kullanılabilir.

2. YARATICI DRAMA'NIN KULLANILDIĞI DERSLER

2.1. Türkçe Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı

Dramatizasyonun bir metot olarak Türkçe derslerinde kullanılması gerektiğini, bazı düşünce veya olayların öğrencilere gösteri niteliğinde yansıtılabileceğini (Soysal, 1999) göz önünde bulundurmak önemlidir. Millî Eğitim Bakanlığı drama kullanımını önermektedir. Kullanım alan olarak da sözlü ifade alanını özellikle vurgulamaktadır. Öğrencinin sözlü ifade yönünün geliştirilmesinde, kendini ifade edebilmesinde yaratıcı drama önemli bir yer tutar. Oyunlaştırma, jest ve mimik kullanımı aynı zamanda bedensel canlandırmayı da besleyen unsurlardır. Buna dayanarak öğrencinin alt sınıflardan başlayarak bu tür etkinliklerde bulunması sınıfta sunması önemlidir. Dinleme/izleme etkinliklerinde öğrenci gözlemlediğini sınıfta canlandırmasıyla hem sözlü ifade yönü hem de topluluk karşısına çıkabilme yetisine önemli katkılar sağlayacaktır.

Öykü, roman, masal, efsane, anı gibi edebi türleri ve dil bilgisi konularını anlatmada yaratıcı dramadan rahatlıkla yararlanılabilir. Edebi türlerin özellikleri, olaya bağlı anlatımların unsurları yaratıcı drama tekniklerinden yararlanılarak verilebilir.

Yine edebi türlerin özelliklerinin yanı sıra bu türlerde örnekler oluşturmada dramadan yararlanılabilir. Tasarlanacak etkinliklerle öğrenci bu türlerde kendi örneklerini oluşturabilir.

Olay yazıları çerçevesinde yapılan çalışmalar olay yazılarını yeniden oluşturma, olay yazısına yeni bir başlangıç veya son ekleme şeklinde olabilir.

Mesela öykü unsurlarının belirlenmesinde, öyküdeki çatışmaların ortaya konmasında drama önemli bir öğretim aracıdır. Öykünün unsurlarının verilmesinde, olay ve durum öykülerinin farklarının ortaya konmasında drama kullanılabilir. Bu konuda özellikle “Donuk imge Çalışması” durum öyküsünün belirlenmesinde, bir öykünün sonunun veya başının canlandırılması olay öyküsünün ve olay öyküsü ile ilgili “Olay, yer zaman, kişiler, anlatıcı ve çatışma” gibi unsurların belirlenmesinde kullanılabilir.

2005-2006 Öğretim Yılı, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda gerçekleştirilen uygulamadan:

Torbalardan aşağıdaki tip, yer, konu ve dđđüm (sorun) başlıkları çekilmiştir.

Tip: Çiftçi

Yer: Satürn

Konu: Zenginlik

Sorun: İftiraya uğramak

Bu durumda öğrenci, ürettiği salatalıkları dünya markası hâline getirmek isteyen bir çiftçinin Satürn’de salatalık yetiştirerek zengin oluşunu ve yurda dönüşünü anlatan bir öykü yazabilir. (şimşek, Topal).

Öğrencinin okula, öğretmene, derse ve konuya dair tutumu başarıyı da etkileyen bir durumdur. Öğrencinin olumlu bir tutum içindeyken derse yöneliminin, odaklanmasının daha yoğun olacağı kesindir. Aynı şekilde tutum olumsuz olarak belirlenmişse başarı da aynı oranda düşecektir. Yaratıcı drama öğrenci tutumunun olumlu yöne doğru evrilmesinde de önemli bir katkı sağlamaktadır. Edebi türlerdeki olaylar, kişiler öğrencinin tutum geliştirmesinde model alabileceği çeşitliliği de artırmaktadır.

“İlköğretim yıllarıyla birlikte çocuğun okuduğu masal, öykü, roman ve anlatılardaki kahramanlar, çocukların öykünebilecekleri yaşam modellerini çeşitlendirir.” (Kırmızı, 2008) Bu çeşitlilik öğrencide okuduğunu anlamaya, anladığını yorumlamaya dair yönelimi artırır. Elbette bunun için de birtakım stratejiler geliştirmek önemlidir.

Tablo 1: Okuma sürecinde, okuma sırasında ve okuma sonrasında okuduğunu anlama stratejileri

Okuma Sürecini Oluşturan Aşamalar	Okuma Sürecinin Aşamalarına ilişkin Stratejiler
Okuma Öncesi Stratejiler	Gözden geçirme / İnceleme
	Okuma Amaçlarını Belirleme
	Ön Bilgileri Harekete Geçirme
	Sorular Çıkarma
	Tahminde Bulunma / Hipotez Oluşturma
Okuma Sırasında Stratejiler (Anlamı Yapılandırma Stratejileri)	Sözcükleri Tanımlama
	İlişki Kurma
	Zihinde Canlandırma
	Sorulara Yanıt Arama ve Yeni Sorular Oluşturma
	Hedefe Odaklanma
	Tahminleri / Hipotezleri Kontrol Etme
	Not Alma
	Karmaşık Noktaları Belirleme
	Akıcı Okuma
	Özetleme
Okuma Sonrası Stratejiler (Düzeltilme ve Anlamlandırma Stratejileri)	Soruları Yanıtlama
	Sentez Yapma
	Metni Görsel Öğelerle İfade Etme
	Değerlendirme
(Susar Kırmızı, 2006)	

Okuduğunu anlama, anladığını yorumlama Türkçe dersinin temelini oluşturmaktadır. Bu bilinçle son yıllarda “okuduğunu anlama stratejileri” üzerinde ciddi çalışmalar yapılmıştır. Bu alanda Lin 1999 yılında bir çalışma yapılmıştır. Lin 1999’da yaptığı bir çalışma ile bir öykünün anlaşılabilirliğini ölçmüştür. Lin farklı etnik gruplardan gelen öğrenciler üzerinden bu çalışmayı yapmıştır. “grup tartışması” ve “sesli okuma” biçiminde tasarlanan etkinlik hangisinin daha etkili olduğunu anlamaya yönelik olmuştur. Araştırma ile ilgili öykünün anlatılması, betimleme (resimleme) çalışmalarının yanı sıra hazırlanan on maddelik sorular üzerinden veri toplanmıştır. Sonuçta öykülerin canlandırılması ve benzetmeler yapılması öykünün daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.

Kramer bu çalışmayı 2001 yılında yapar. Bu çalışma ile öğretmenlerin yaratıcı dramadan ne anladıklarını, yine drama yöntemi ile ilgili ne düşündüklerini ortaya koymayı amaçlar. Bu çalışma sonucunda öğretmenlerin yaratıcı drama çalışmalarının ve sınıfta uygulanabilme süreçlerinin yöntem olarak etkili olabileceği ortaya çıkmıştır. Elbette bu çalışmanın başka amaçları da vardır: edebi değeri olan ürünler ortaya çıkarmak, yazmaya ilişkin istekli bir tutum oluşturmak. Varılan sonuç da amaca hizmet eder durumdadır.

Champley de 2005 yılında bir çalışma yapmıştır: Champley’in çalışması ise yetişkinlere yöneliktir. Burada amaç yetişkinlerin yönelimlerini belirlemektir. Okuma ile

ilgili hangi materyalleri kullandıkları ve nasıl yöntemler belirledikleri araştırılmıştır. Yetişkinlerle olan çalışmada yetişkinliklere üst düzeyde bir okuma eğitimi verilir. Bu eğitim sonucunda yetişkinlerin sözcük dağarcığının son derece geliştiği ve okumaların daha kapsamlı bir hale geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu alanda başka bir çalışma da İlkokul 4. Sınıf Türkçe dersi ile ilgili yapılmıştır.

Çalışmanın ön görüşü yaratıcı drama ile desteklenen eğitimin etkili olacağı şeklindedir, bu amaçla çalışmaya başlanmıştır. Çalışmaya göre eğitim ve dramının birlikte kullanılması öğrencinin gruptaki diğer öğrencilerle derse katılacağı düşünülmüştür. Buna göre öğrenci bir metinde verilmek istenen düşünceyi bulacak, verilen düşünceye dair şarkı sözü yazacak, metne ve düşünceye dair canlandırmalar yapacak, resim çizecek, konuya ve içeriğe dair poster çalışması yapacaktır. Bütün bu etkinlikler öğrencinin grup arkadaşları ile iletişim içinde olmasını gerektirecektir. Buradaki en önemli durum öğrencinin diğer bireylerle tartışması, onlarla ortak bir düşünce etrafında ortaya bir ürün koymasındır. Bütün bu etkinliklerle yaratıcı dramının öğrenmeye olan katkısı ortaya konacaktır.

“Araştırmanın alt problemleri şunlardır: 1. Yaratıcı Drama Yöntemi ve Türkçe Öğretim Dersi Programıyla yapılan öğretim öğrencilerin okumaya yönelik tutumları üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturmakta mıdır? 2. Yaratıcı Drama Yöntemi ve Türkçe Öğretim Dersi Programıyla yapılan öğretim öğrencilerin okuduğunu anlama stratejilerini kullanmaları üzerinde anlamlı farklılıklar oluşturmakta mıdır?”

Yöntem

Çalışmanın alt problemlerini araştırmak amacıyla ön test, son test kontrol gruplu deney deseni kullanılmıştır.” (Kırmızı, 2008)

2.1.1. Zarf (Belirteç) Konusunun Yaratıcı Drama ile Anlatılması

“İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersinde Zarf (Belirteç) Konusunun Drama Yöntemi Kullanılarak Öğretimi” adlı çalışmada ortaokul Türkçe dil bilgisi konuları arasındaki zarf (belirteç) konusunun öğretilmesinde, dramının ne kadar etkili olduğu araştırılmıştır. Araştırma için yarı deneysel desen kullanılmıştır. Dolayısı ile evren ve örneklem seçimi yapılmamıştır. Çalışma grubu alınmış, grupların eşitliğine özen gösterilmiştir. Araştırmacı deney ve kontrol grupları olmak üzere her iki gruba da ön - son test ve kalıcılık testleri uygulamıştır. Çalışma sonrasında drama yöntemiyle ve düz anlatımla yapılan öğretimin

deney ve kontrol gruplarındaki ortalamalar alınmıştır. Çalışma ve değerlendirmeden sonra ortaya çıkan sonuç deney grubu lehine anlamlı bir farktır.

Tablo 2: Zarf Konusundaki Ön test Puanları Deney ve Kontrol Grupları Bulguları

Konu	Grup	N	X	SS	t	Önem Düzeyi
Zarf Bilgisi Testi	Düz Anlatım Yöntemi	31	9,4839	1,9811	0.816	$p > 0.05$
		32	9,5938	1,7387		Anlamsız

Tablo 3: Zarflarla İlgili Konusu Testinin Puanlarına Dair Ortalama ve Standart Sapmalar

	Yöntem	N	X	SS
Ön Test	Düz Anlatım Yöntemi	31	9,4839	1,9811
	Drama Yöntemi	32	9,5938	1,7387
Son Test	Düz Anlatım Yöntemi	31	13,9032	1,9210
	Drama Yöntemi	32	15,2188	1,9957
Kalıcılık Testi	Düz Anlatım Yöntemi	31	11,67,74	2,3998
	Drama Yöntemi	32	14, 6563	1,7890

Tablo 4: Zarflarla İlgili Konusu Testinin Puanlarına Dair Ortalama ve Standart Sapmalar

Varyasyon Kaynağı	Kareler Toplamı	Ş.d.	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Denekler Arası (Grup) Düz Anlatım Kullanımı	231, 111	62			$p > 0.05$
Denekler Arası (Grup) Drama Yöntemi Kullanımı	15,996	1	15,996	4,536	
Hata	215	61	5,628		
Denekler İçi (Ölçüm) Ön test – Son test	1036,269	63	794,301	210,183	$p > 0.05$
	794,301	1			
Grup Ölçüm	11,444	1	11,444	3,028	$p > 0.05$
Hata	230,524	61	3,779		
Toplam	2534,76	250			

Tablo 5: Öğrencilerin zarf konusunun Kavramalarına İlişkin Ön Test – Kalıcılık Anova Sonuçları

Yararlanılan Kaynağı	Kareler Toplamı	S.d.	Kareler Ortalaması	F	Önem Düzeyi
Denekler Arası (Grup) Düz Anlatım Kullanımı	342,207	62			
Denekler Arası (Grup) Drama Yöntemi Kullanımı	75,110	1	75,110	17,154	p>0.05
Hata	267	61	4,379		
Denekler İçi (Ölçüm) Ön test	695,675	63			
- Son test	794,301	1	414,516	116,869	p>0.05
Grup Ölçüm	64,802	1	64,802	18,270	p>0.05
Hata	230,524	61	3,7547		
Toplam	2075,764	250			

DeneySEL bölümde her iki grup da değerlendirildiğinde dersi takip eden öğretmen deney grubunun derse katılımının oldukça yüksek olduğunu belirtmiştir. Aynı şekilde kontrol grubunda aynı durum gözlemlenmemiştir. Yine deney grubundaki öğrencilerin heyecanının da yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu gözlemden sonra varılacak sonuç yaratıcı dramının öğrencilerin dikkatlerini toplamada son derece başarılı olduğudur. Aynı şekilde öğrenciler drama yöntemi ile daha istekli bir duruma gelmişlerdir. Uygulanan son test ve kalıcılık testi de bunu doğrular niteliktedir. Son testin sonucu değerlendirildiğinde oluşmuş olan anlamlı fark, kalıcılık testinde biraz daha artmıştır. Bu verilerin gösterdiği şey drama yönteminin bilginin kalıcı olmasında son derece etkili olduğudur.

Alt problemler üzerinden bir değerlendirme yapıldığında “Zarf – Belirteç” konusunun drama yöntemi ile anlatılması, düz anlatımla yapılan grubun karşılaştırılmasında;

a. Konuya başlamadan önceki ön test ile konu işlendikten sonra uygulanan son testin sonuçlarına bakıldığında her iki grubun da başarısı artmıştır. İki grubun başarı puanı verilerine göre anlamlı fark deney grubu lehinedir.

b. Konunun işlenmesinin ardından 35 gün sonra her iki gruba da yapılan kalıcılık testi sonuçları da deney grubu lehinedir. Bu sonuçlarda da anlamlı bir fark oluşmuştur. Bütün çalışmaların verileri değerlendirildiğinde ortaya yaratıcı dramının bilginin kalıcılığı konusunda oldukça etkili olduğu gözlemlenmiştir.

2.1.2. Metin Türlerine Dayalı Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Akran Zorbalığı Algısına Etkisi

Yapılan araştırmada algıda oluşan akran zorbalığının değişimini tespit etmek için yapılmıştır. Çalışma için deney ve kontrol grubu olarak oluşturulmuş 30 öğrenciyle yapılmıştır. Her grupta 15 öğrenci vardır. Çalışmayı yapanlar nitel araştırma yöntemlerini kullanmışlardır. “Yarı yapılandırılmış Görüşme” / “Öğrenci Günlükleri” ile verilerin

toplanması yoluna gidilmiştir. Öğrencilere ön test ve son test uygulanmış, arada da “Odak Grup Görüşmesi” yapılmıştır. Deney grubu ile 52 saatlik atölye gerçekleştirilmiştir. Atölye çalışmalar “Yaratıcı Drama” temelli gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmalar sonucunda “Akran zorbalığı algılarında fiziksel zorbalığın yanı sıra sözlü zorbalık ve ilişkisel/duygusal akran zorbalığını da kapsayacak şekilde değişiklik sağladığı tespit edilmiştir.” (Kantar, Uysal, 2019)

Çalışmayı yapan uygulayıcılar elde ettikleri verilerin ders kitabı hazırlayanlara ve öğretmenlere yararlı olacağını düşünmektedirler.

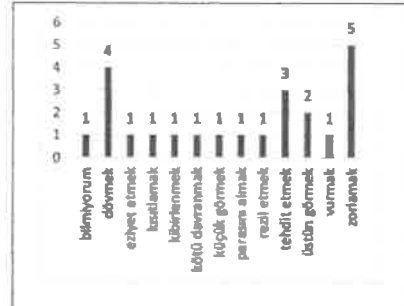
Tablo 6: OECD Ülkelerinde Okulda Ayda Birkaç Kez Zorbalığa Maruz Kaldığını Bildiren Öğrencilerin Yüzdesi

	Herhangi Bir Zorbalık	Başka Öğrencilerin Dalga Geçmesi	Başka Öğrencilerin Vurması ya da İtip Kakması
	%	%	%
Türkiye	18.6	9.2	4.5
OECD Ortalaması	18.7	10.9	4.3

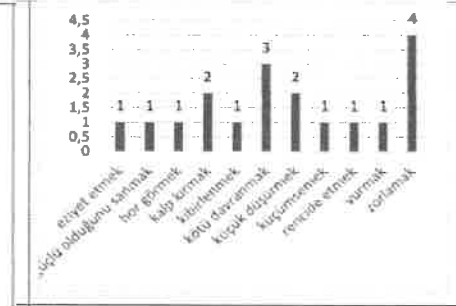
Tablo 7: Akran Zorbalığının Önlenmesine Yönelik Metin Türlerine Dayalı Sürecin Planlanması

Hafta	Metin Türleri	Kazanım
1. Hafta	Hikâye Edici Metin (Hikâye)	Grup arkadaşlarıyla iletişim kurar. Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır. Zorbalık kavramını öğrenir.
2. Hafta	Hikâye Edici Metin (Hikâye)	Grup arkadaşlarıyla iş birliği yapar. Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır. Akran zorbalığının yansımalarını fark eder.
3. Hafta	Hikâye Edici Metin (Masal)	Uyum ve güven çalışmalarına katılır. Grup içinde birbirine güvenmenin önemini fark eder.
4. Hafta	Bilgilendirici Edici Metin (Mektup)	Zorbalığın çeşitlerini fark eder. Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır.
5. Hafta	Hikâye Edici Metin (Hikâye)	Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır. Lakap takma / isim takmanın yansımalarını görür.
6. Hafta	Bilgilendirici Edici Metin (Röportaj)	Grup arkadaşlarıyla iş birliği yapar. Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır.
7. Hafta	Hikâye Edici Metin (Masal)	Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır.
8. Hafta	Hikâye Edici Metin (Hikâye)	Zorbaca davranışın yansımalarını (kurban olma durumunu) fark eder. Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır.
9. Hafta	Hikâye Edici Metin (Hikâye)	Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır.
10. Hafta	Hikâye Edici Metin (Destan- Gilgamiş)	Fiziksel ve sözlü zorbalığı tanımlar. Grup arkadaşlarıyla uyum içinde çalışır.
11. Hafta	Hikâye Edici Metin (Hikâye)	Siber zorbalığı tanımlar. Siber zorbalığın özelliklerini bilir.
12. Hafta	Bilgilendirici Metin (Reklam)	

Tablo 8:

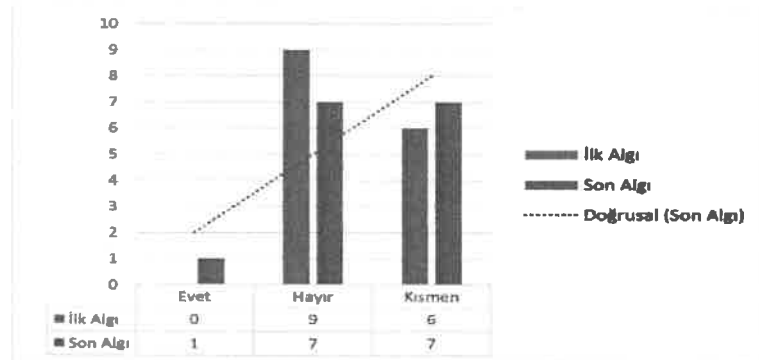
Tablo 9:

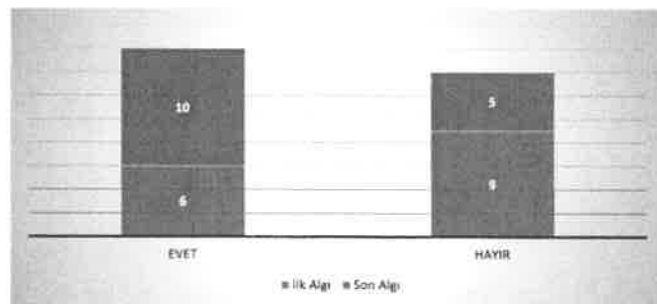
Şekil 8 ve 9. tablolarda zorbalığı tanımlarken deney grubundakiler ön teste sıklıkla şu kavramlar kullanılmıştır: Zorlamak, dövmek, tehdit etmek ve üstün görmek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10: Deney Grubu Katılımcılar "Kendinizi zorba olarak görüyor musunuz?" Sorusuna tablodaki gibi yanıt vermişlerdir.

Metin Türlerine Dayalı Yaratıcı Drama Etkinliğinin Akran Zorbalığı Algısına Etkisi

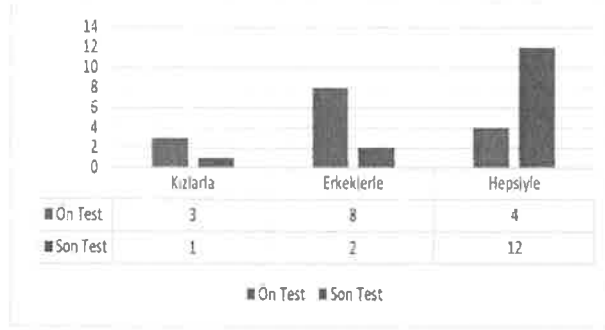

Tablo 11: Deney Grubundakiler "Bir arkadaşımıza isteyerek ya da istemeyerek zarar verdiğiniz oldu mu?" sorusuna aşağıdaki gibi yanıtlar vermişlerdir.

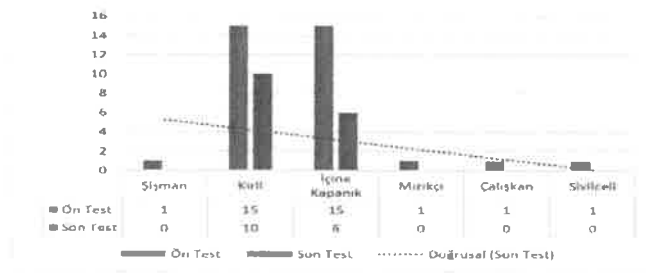

Tablo 12: Katılımcıların “Etkinliklerde kızlarla mı erkeklerle mi bir arada çalışmak istersin?” Sorusuna Tablodaki gibi yanıt vermişlerdir.

Tablo 13: Deney Grubundakiler “Hangisi/hangilerinin grubunuzda olmasını istemezsiniz?” sorusuna tablodaki gibi yanıt vermişlerdir.

Günlüklerin sonuçlarına ve odak grup görüşmelerine bakıldığında zorbalık düşüncesinin ve algısının soyuttan somuta doğru döndüğü sonucuna ulaşılmıştır. En başta zorbalığın sadece fiziksel olarak algılandığı gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda öğrenciler zorbalığın sözlü olabileceğini, duygusal olabileceğini, ilişkiler bağlamında olabileceğini anlamıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler kendilerini zorba olarak tanımlamasalar da kendileri zorbalığa uğradıklarına buna zorbalıkla karşılık verebileceklerini ifade etmişlerdir.

Anlatımlarda, uygulamalarda ve tabloda görüldüğü gibi “Yaratıcı Drama Yöntemi” ile işlenen konu öğrencilerde anlamlı ve kalıcı bir değişime ortam hazırlamıştır.

2.2. Matematik Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı

Matematik dersleri genellikle bazı belirleyici durumlar dışında öğrencilerin önyargı ile yaklaşılan bir derstir. Öğrenci, belki biraz da çevrenin etkisiyle derse ön kabulsüz gelmektedir. Uygun yöntemler kullanıldığında öğrencinin derse karşı geliştirdiği olumsuz tutum olumluya dönüşebilir. Yaratıcı drama da bu yöntemlerden biridir. Öğrencinin derse

karşı geliştirdiği olumsuz tutum ve yargıları ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapıldığında ve uygun etkinlikler tasarlandığında başarı da aynı oranda yükselmektedir.

2.2.1. İlköğretim Matematik Derslerinde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanılması

“8. Sınıf Dik Prizmaların Hacimleri Konusu” öğretilirken “Yaratıcı Drama Yöntemi” araç olarak seçilmiştir. Yaratıcı dramanın öğrenmeye etkisinin ne olduğu araştırılmıştır.

Yaratıcı drama bir yöntem olmasının yanı sıra sanat ve disiplin aracıdır. Matematik alanındaki kullanımı sağlanabilirse ilköğretim öğrencilerinin oyunla matematiği sevmeye ve dolayısı ile öğrenme durumu daha da gelişecektir. Bu anlamda geçmişte öğrendiklerini de kullanıp problem çözme, hayal güçlerinin gelişmesi gibi durumlara da ortam hazırlanmış olur. Öğrencinin geçmişten şu anki yaşamına taşıdığı matematiğin zor olduğu ön yargısı da böylelikle kırılmış, öğrenmeye olan istek de çoğalmış olur.

İlköğretim 8. Sınıf öğrencilerine “Yüzey Ölçüleri ve Hacimler ünitesinin Dik Prizmaların Hacimleri” konusunun anlatımı için yaratıcı drama yöntemleri kullanılmıştır. 60 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerin 30’u kontrol, 30’u da deney grubudur. Öğrencilere ön test ve son test uygulanarak öğrenme süreçleri ve sonucu araştırılmıştır.

Tablo 14: Deney / Kontrol Gruplarında Matematik Başarısına Dair Ön Test Puanları

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik ortalama (x)	Standart Sapma (SS)	Serbestlik Derecesi (Sd)	t Değeri	Anlamlılık Düzeyi (P)
Deney Grubu	30	31,23	19,58	58	0.040	0,969
Kontrol Grubu	30	31,03	19,53			

Tablo 15: Karşılaştırmalı Olarak Deney Grubunun Ön Test ve son Testte Aldıkları Puanlar

Test	Denek Sayısı (N)	Aritmetik ortalama (x)	Standart Sapma (SS)	Serbestlik Derecesi (Sd)	t Değeri	Anlamlılık Düzeyi (P)
Ön Test	30	31,23	19,58	29	-9.883	0,000
Son Test	30	67,06	27,76			

Tablo 15’te deney ve kontrol grupları için fark anlamlı değilken Tablo 17’de anlamlı bir farkın ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 16: Karşılaştırmalı Olarak Deney Grubunun Ön Test ve son Testte Aldıkları Puanlar

Test	Denek Sayısı (N)	Aritmetik ortalama (x)	Standart Sapma (SS)	Serbestlik Derecesi (Sd)	t Değeri	Anlamlılık Düzeyi (P)
Ön Test	30	31,23	19,53	29	-5.637	0,000
Son Test	30	49,96	6,82			

$P= 0.000 < 0.05$. Kontrol grubunun ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var.

Tablo 17: Karşılaştırmalı Olarak Deney Grubunun Ön Test ve son Testte Aldıkları Puanlar

Öğrenci Grupları	Denek Sayısı (N)	Aritmetik ortalama (x)	Standart Sapma (SS)	Serbestlik Derecesi (Sd)	t Değeri	Anlamlılık Düzeyi (P)
Deney	30	67,06	27,76	58	3.276	0,002
Kontrol	30	49,96	6,82			

$P= 0.002 < 0.05$. Kontrol grubunun ön test ve son test sonuçları arasında anlamlı bir fark var.

Tablolardan hareketle anlamlı farkın deney grubunun lehine olduğu görülmektedir. Çalışmanın sonucuna bakıldığında “İlköğretim 8. Sınıf Dik Prizmaların Özellikleri ve Hacimleri” konusu yaratıcı drama ile biçimlendirilip uygulandığında başarıyı artırmıştır.

Çalışma sonunda öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Buna göre öğrenciler hiçbir matematik dersinde şimdikine benzer bir işleyiş tarzıyla karşılaşmadıklarını söylemişlerdir. Öğrenme süreçlerinin çok eğlenceli olduğunu, eğlence ile öğrenmenin aynı anda gerçekleştiğini söylemişlerdir. Bazı öğrenciler bu tür etkinliklerin daha sık yapılmasını istedikleri görülmüştür. Yaratıcı drama ile yapılan derslerde sıkılmaya vakit bulamadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrenme sürecinde aktif olan öğrenci problemleri ve düşünceleri ortaya koymada özgürleşmektedir. Bu özgürlük onu problemleri bireysel veya grupta çözmeye yönlendirmektedir. Öğrencinin kişisel ve akademik gelişimine önemli bir katkı sağlamaktadır.

2.2.2. Yaratıcı Drama Destekli Matematik Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi

Bu çalışmanın konusu “Uzunluk ve Çevre”dir. Konu, “Yaratıcı Drama Yöntemleri” ile anlatılmış, başarıya ve öğrenmeye olan etkisi incelenmiştir.

Bu araştırma, Ankara’da bir ilkokulda yapılmıştır. Araştırmanın 2012-2013 öğretim yılında yapıldığı belirtilmiştir. Yarı deneysel olarak planlanmıştır. Ön test / son test uygulaması yapılmıştır. Araştırmacıların geliştirdiği başarı testi ile veri toplanmıştır. Veri analizi SPss programıyla yapılmıştır. Ölçümler t testi ile yapılmıştır. Araştırmada ön test ve son testten alınan puanlarda anlamlı fark deney grubu lehine oluşmuştur. Dolayısı ile yaratıcı dramanın başarıyı artırdığına dair bir sonuca ulaşılmıştır.

Araştırma kontrol gruplu yarı deneyseldir. Kontrol grubuna ön test / son test uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının eşit olmasına özen gösterilmiştir. Daha sonra deney yaratıcı drama uygulaması yapılmış, kontrol grubuna ise müfredatta yer alan konu düz anlatım şeklinde yapılmıştır. İki grup için de değişkenler aynıdır.

Drama yöntemi, eğitimde bilişsel, duyuşsal ve devinişsel kazanımların oluşmasına katkı sağlayan, çocukların bu temel öğrenme alanlarını öğrenmelerini destekleyen ve gerçekleştiren öğretim yönteminin adıdır. Yapılan araştırmalarda (MEB, 1999; San, 1999; Özsoy ve Yüksel, 2007) önceleri drama ile ilgili yazılı bir metinden söz edilmez. Etkinliğe katılan öğrenci kendince yaratıcılığını ortaya koyar. Geçmiş yaşantılarındaki bilgileri kullanır. Doğaçlama yapar. Bu nedenle yaratıcılığı geliştirir. Bir bakıma öğrenciyi hayata hazırlar.

Araştırma, 2012–2013 eğitim-öğretim yılının ikinci döneminde Ankara ili Sincan İlçesinde yapılmıştır. Toplamda 52 öğrenci uygulamada yer almıştır. 27 öğrenci deney grubunda, 25 öğrenci kontrol grubunda uygulamaya katılmıştır.

Tablo 18: Deney - Kontrol Gruplarının Ön Testi t-Testi Sonuçları

Grup	N	X	SS	Sd	t	P
Deney Ön test	27	62,40	16,07	51	1.393	,84
Kontrol Ön Test	25	57,20	6,82			

Tablo 19: Deney - Kontrol Gruplarının Ön Testi t-Testi Sonuçları

Grup	N	X	SS	Sd	t	P
Deney Ön test	25	57,20	13,46	24	-6.480	,00
Kontrol Ön Test	25	77,60	15,21			

P<0,01

Tablo 20: Deney Grubu öğrencilerinin Akademik Başarı Ön Test Puanları ile Son Test Puanlarına İlişkin Bağımlı Gruplarda t-testi Sonuçları

Grup	N	X	S	Sd	t	P
Deney Ön test	27	62,40	16,07	26	-5.669	,00
Kontrol Ön Test	27	86,29	13,46			

P<0.01

Tablo 21: Deney Grubu Son Test Puanlarına İlişkin t-testi Sonuçları

Grup	N	X	S	Sd	t	P
Deney Ön test	27	86,29	13,12	50	2.212	,03
Kontrol Ön Test	25	77,60	13,46			

P<0.05

Tablo 21'e bakıldığında ön test uygulanan deney ve kontrol gruplarında anlamlı bir fark görülmemektedir. Gruplar arasında bir denklik söz konusudur. Bağımlı gruplar için t testi sonuçlarında da fark anlamlı değildir. Bunun karşısında kontrol grubundaki öğrencilere uygulanan ön testte fark anlamlıdır. Deney grubunun "Akademik Başarı Testi" sonuçlarının ön test ve son testte aldıkları notlar arasındaki farkı değerlendirmek için t testi uygulanmıştır. Uygulanan t testi sonuçlarına bakıldığında deney grubu öğrencileri akademik başarı için uygulanan ön test ve son test arasındaki fark anlamlıdır.

t testi sonuçlarına bakıldığında deney ve kontrol gruplarında akademik başarı ön-son testlerinde grup çeşidine göre fark anlamlı olarak çıkmaktadır. [t(50)=2,212, p<.05]. Bulunan bu sonuç deney grubu son test sonucuyla (X =86,29) kontrol grubunun son-test sonuçları (X =77,60) arasında farkın anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlar, yaratıcı dramının kullanılması öğrenci sınav sonuçlarına olumlu olarak yansımaktadır. Gruplar ilk başta birbirlerine denktir. Deney grubu 6 hafta boyunca Matematik dersini yaratıcı drama etkinlikleriyle yapmıştır. Kontrol grubunda ise dersler düz anlatımla yapılmıştır. Çalışmanın sonunda son testler uygulanmış, iki grupta da ön test ve son test puanları karşılaştırılmıştır. En sonunda ortaya çıkan sonuç deney grubu lehine anlamlı bir sonuçtur.

Ortaya konan bulgulardan sonra, yaratıcı drama yöntemi ilkokulda matematik eğitimi için başarıyı artırıcı bir görev üstlenmekte olduğunu göstermektedir.

Aykaç ve Adıgüzel (2011) Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan yaratıcı dramanın başarı üzerinde etkili olduğunu yaptıkları araştırmalarla ortaya koymuşlardır. Aynı şekilde, Kahyaoğlu, Yavuzer ve Aydede (2011) aynı sonuçları Fen Bilimleri dersinde elde etmişlerdir. Her iki araştırmada da sonuçlar yaratıcı dramanın lehinedir. Debreli (2011) 7. Sınıflarda işlenen oran ve orantı konularının yaratıcı drama ile işlenmesinde daha etkili bir sonuç ile karşılaşmıştır. Yeşilyurt (2011) Türkçe yapım eklerini yaratıcı drama ile anlatmanın daha yararlı olduğunu görmüştür. Bütün bu araştırmalar ve sonuçları yaratıcı dramanın yararlı olduğu yönündedir.

Bailey ve Watson (1998) yaratıcı dramanın etkisini teknolojinin temel kavramları konusunda inceleyerek dersleri olumlu yönde etkilediğini gözlemlemiştir. Aynı şekilde McNaughton bulduğu sonuçlar da fen derslerinde kullanılan yaratıcı dramanın öğrencilerin ilgi ve becerilerini de artırdığı yönündedir. Dan (2000) benzer şekilde düşünme becerisinin gelişimine katkısı olduğunu ifade etmiştir.

Gerek Türkiye gerekse diğer ülkelerdeki araştırmalar yaratıcı drama kullanımının öğrenmeye olumlu katkılar sağladığı yönünde sonuçlar vermektedir. (Bailey ve Watson; 1998). Yassa, 1999, Dupont, 1992; McCaslin, 2006; Warner ve Anderson, 2002; Aykaç ve Adıgüzel, 2011; Yeşilyurt, 2011) bütün bu araştırmaların ışığında bir yöntem olarak yaratıcı drama kullanmak kalıcı ve etkili bir öğrenme sağlamaktadır, denebilir. Yine öğrencinin kendini rahat ve etkili ifade edebileceği bir yaklaşımdır.

2.3. Sosyal Bilimler Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı

2.3.1. Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Drama Yöntemine İlişkin Öğrenci Görüşleri

Her derste olduğu gibi sosyal Bilimler derslerinde de öğrenci merkezli, interaktif etkinliklere izin veren yöntemlerin benimsenmesi ve uygulanması önemlidir. Drama ile ders anlatımı da bir yöntem olarak öğrenci merkezli çalışmalara, uygulamalara izin vermektedir. Bu çalışmada yaratıcı drama etkinliklerini uyguladıktan sonra öğrencilerin görüşlerini merkeze alarak incelemektedir. Çalışma nitel bir çalışmadır. Veri için araştırmacı tarafından açık uçlu sorular geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler genellikle, yaratıcı drama ile daha iyi anladıklarını, hem de sıkılmadıklarını ifade etmişlerdir.

Çalışma, sosyal bilgiler dersinde kullanılacak yaratıcı dramaya ilişkin öğrenci görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bunun sonucu olarak etkinlik geliştirmede öğrencilerin görüşlerinden hareket etmek, etkinlik geliştirirken öğrenci tutum ve davranışlarını göz önünde bulundurmaktır. Bu şekilde karşılaşılabilecek sorunlar da asgari düzeye indirgenmiş olacaktır.

Burada esas olan öğrencilerin kendilerini rahat hissetmeleri ve dramaya dair samimi görüşlerini ortaya koymalarıdır. Çalışma “Merhaba Doyduğum Toprak” konusunda 42 öğrenciyle yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi olarak kullanılmıştır.

Tablo 22: Demografik Bilgiler

Değişken	Cinsiyet	N	%
7A Sınıfı	Kız	12	60
	Erkek	8	40
7D Sınıfı	Kız	13	59
	Erkek	9	41
Toplam	Kız	25	59
	Erkek	17	41
Genel Toplam		42	100

Araştırma çalışma grubu olarak Erzurum’da, İbn-i Sina İlköğretim okulundan bir grup öğrenci ile yapılmıştır. 7A ve 7D sınıflarından 42 öğrenci ile çalışılmıştır. Grup öğrencileri ile ilgili bilgiler Tablo 24’te yer almaktadır.

Tablo 23: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Konuyu Daha İyi Öğrenmelerine Yardımcı Olup Olmadığına İlişkin Görüşleri

Sınıf	Evet		Hayır		Kararsızım		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
7A Sınıfı	18	90	-	-	2	10	20	100
7D Sınıfı	21	96	-	-	1	4	22	100
Toplam	39	93	-	-	3	7	42	100

Yaratıcı drama ile ilgili öğrenci görüşleri analiz edilmiş, büyük bir çoğunluk yaratıcı dramanın öğrenme konusunda etkili olduğunu ifade etmiştir. (Tablo 23.) (Yalçınkaya, 2010)

42 öğrenciden üçü yaratıcı drama yöntemi ile konuyu öğrenip öğrenmediğine dair ikilemede kalmıştır. Buna rağmen yöntemin faydalı olduğunu düşünmüşlerdir.

Tablo 24: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Uygulandığı Derste Kendilerini Nasıl Hissettiklerine İlişkin Görüşleri

Sınıf	İyi		Kötü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
7A Sınıfı	19	95	1	5	20	100
7D Sınıfı	22	100	-	-	22	100
Toplam	41	98	1	2	42	100

Öğrencilerin bu yöntemi sevip sevmedikleri ile ilgili tablo aşağıdadır.

Tablo 25: Öğrencilerin, Drama Yönteminin Dersi Sevmelerini Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Görüşleri

Sınıf	İyi		Kötü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
7A Sınıfı	16	80	4	20	20	100
7D Sınıfı	18	82	4	18	22	100
Toplam	34	81	8	19	42	100

Tablo 26: Öğrencilerin, Her Konuyu İşlerken Drama Yöntemini Kullanmak İsteyip İstemediklerine İlişkin Görüşleri

Sınıf	İyi		Kötü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%
7A Sınıfı	19	95	1	5	20	100
7D Sınıfı	21	96	1	4	22	100
Toplam	40	95	2	5	42	100

Öğrencilerin her konuda yaratıcı drama kullanıp kullanmama konusundaki eğilimleri Tablo 26'da verilmiştir.

Sonuçlar ve Öneriler ve öneriler kısmında öğrencilerin bilgiyi kendilerinin yapılandırmak istemeleri ve bu nedenle yaratıcı dramanın kullanılması eğilimindedirler. Ancak uygulamada bazı sorunların çıkabileceği de öngörülmektedir.

Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, oluşturmacı öğretim yaklaşımına göre hazırlanmıştır. Bu programa göre bilgiyi öğrenci öğrenirken yapılandırılmalıdır. Dolayısı ile kullanılan ders anlatma yöntemleri de merkeze öğrenciyi almalıdır. Tam da burada devreye yaratıcı drama girmektedir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında ise özellikle öğrencilerin yöntemle ilgili ortaya koydukları görüşlerde yaratıcı dramanın kendi yeteneklerinin ve

yapabileceklerinin farkına varmalarına, kendilerini doğru ve anlamlı bir şekilde ifade etmelerine, düşünce geliştirmelerine ortam hazırlamakta, katkı sunmaktadır.

Bütün bu olumlulukların yanı sıra bazı sınırlılıklardan da söz etmek gerekir. Etkinliklerde sosyal yönden gelişmiş, yeteneklerinin farkında olan öğrencilerin öne çıkmasına ortam hazırlarken, içe dönük, sessiz kalmayı tercih eden öğrencilerin geri planda kalmalarına neden olabilir. Drama gruplarının kalabalık olması durumunda ihtiyaç duyulduğunda sessizliğin oluşması zaman alabilir veya sessizlik oluşturulamayabilir. Bundan dolayı yaratıcı drama ile etkinlik planlarken mekân ve kullanılacak araç gereç konusunda dikkatli olmak gerekir.

2.3.2. Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi

Eğitim, yaşamın olmazsa olmazıdır. Değişimin yanı sıra sosyal bir varlık olan insanın yaşamındaki gelişimin en önemli ögesidir. Gelişen dünya yaşamın her alanında olduğu gibi eğitimde de gelişimi ve değişmeyi zorunlu kılmaktadır. Modern eğitim anlayışının en önemli düşüncelerinden biri de bilginin kalıcı olmasını sağlamaktır. Bu düşünceyi destekleyen başka bir düşünce de öğrencinin merkeze alınmasıdır. Dolayısı ile çeşitli eğitim anlayışları, teknikleri ve yöntemleri geliştirilmektedir. Yaratıcı drama da gıdasını son yıllarda ön plana çıkan yapılandırmacı (oluşturmacı) eğitim anlayışından alır, oradan beslenir.

İnsanlığı bilgi toplumu olma yönünde zorlayan küreselleşme ve teknoloji gibi bazı unsurlar vardır. Durumun böyle olması eğitim öğretim süreçlerini de etkilemektedir ve sürekli bir değişim ve evrilme ihtiyacı oluşturmaktadır. Bu değişim ve evrilme aynı zamanda halihazırda var olan yöntemlerin yerine yeni yöntemler getirmeyi de zorunlu kılmaktadır. Bu yeni yöntemler ne olursa olsun öğrenciyi merkeze almalıdır. “Böylelikle tartışan, sorgulayan, üreten, akıl yürüten ve yeteneklerinin farkında olan, problem çözen, eleştirel gözle bakabilen bireyleri yetiştirmek daha kolay olacaktır.” (Koç, 2013)

Çalışma Ahi Evran Üniversitesinde yapılmıştır. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim dalında hazırlanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yaratıcı drama ile ilgili “bilgi düzeyleri, uygulama aşamasındaki yeterlilikleri ve uygulama yaparken yaşanan güçlükler tespit edilmiş olacak ve elde edilen sonuçların; cinsiyete, bransa, bitirilen okula, mesleki kıdeme, lisans mezuniyet yılına, görev yerine, dramayla ilgili alınan eğitime, haftalık ders yüküne, sınıf mevcuduna ve kullanılan materyallere göre nasıl

değişikliğe uğradığı görülmüş olacaktır. Alınan geri bildirimlerin alana katkı sağlayacağı düşünüldüğü için önemli bir çalışmadır.” (Koç, 2013)

Çalışmada drama yöntemini kullanan öğretmenlerin drama uygulama düzeyleri, drama yöntemine ne kadar hâkim oldukları araştırılmıştır. Çalışmanın evreni 155’i 4. Sınıf öğretmeni, 106’sı Sosyal Bilimler öğretmeni olmak üzere toplam 261 öğretmenden oluşmaktadır. Örneklem grubunda 84 sınıf öğretmeni, 135 de sınıf öğretmeni yer almaktadır. Örneklem random olarak oluşturulmuştur.

İki bölümden oluşan bir ölçek kullanılmıştır. İlki Karadağ, Çalışkan, Korkmaz ve Yüksel (2008) tarafından geliştirilen “Drama Lideri Olarak Öğretmen ve Eğitimsel Drama Uygulama Yeterliği Ölçeği”, ikincisi ise “araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Drama Yöntemi Tekniklerine İlişkin Yeterlilikler’ başlıklı bölümdür. Verilerin çözümü için SPSS 15.00 programı kullanılmıştır.” (Koç, 2013)

Araştırma sonuçları aşağıdaki gibidir:

“a. Öğretmenler “Planlama, Gerçekleştirme ve Değerlendirme” boyutlarında kendilerini çoğunlukla yeterli görmekte-dirler.

b. Öğretmenlerin en fazla ($X = 4,15$) Öykü-Olay Canlandırma, en az ise ($X = 2,78$) İstasyon Tekniği hakkında bilgi sahibi olduğu belirlenmiştir.

c. Öğretmenler, Yaratıcı drama etkinliklerini ya hiç kullanmamakta ya da çok az kullanmaktadırlar.

d. Öğretmenler yaratıcı dramanın aşamalarını çoğunlukla biliyorlar.

e. Yaratıcı drama kullanımında en fazla ($X = 3,39$) sınav kaygısı nedeniyle zorluk yaşıyor, en az zorluk ise ($X = 2,62$) Veli tutumuyla ilgilidir.” (Koç, 2013)

2.4. Fen Bilimleri Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı

2.4.1. Fen Bilimleri Öğretimi Alanında Yaratıcı Drama Kullanımı

Amaç, yaratıcı dramanın Fen Bilgisi derslerinde kullanılmasında öğrenci başarılarına ve derse karşı tutumlarına dair ne kadar etkili olduğunu araştırmak için yapılmıştır. (Yılmaz (Cihan) 2006)

Araştırma, 7. Sınıf öğrencilerinden oluşan 45 kişilik bir grupla yapılmıştır. Ön test ve son test uygulaması yapılmıştır. Deney grubuna dersler yaratıcı dramadan yararlanılarak anlatılmış, kontrol grubunda ise dersler düz, yani geleneksel ders anlatma yöntemiyle

anlatılmıştır. Konu olarak “Tüm Canlılarla Ortak Yuvamız Mavi Gezegenimizi Tanıyalım ve Koruyalım” ünitesi seçilmiştir.

“Öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek için Fen Bilgisi ünite başarı testi hazırlanmıştır. Fen Bilgisi ünite başarı testi ve Fen Bilgisi dersine yönelik tutum testi deneysel çalışma öncesinde ve sonunda ön-test ve son-test olarak her iki gruba da uygulanmıştır. Bu testlerin sonucunda elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Science) programıyla çözümlenmiştir.” (Yılmaz (Cihan) 2006)

Araştırma yapıldıktan sonra sonuçlar incelenmiş, deney grubu / kontrol gruplarının başarısının Fen Bilgisi dersine dair tutumlarının düzeyi ile ilgili oluşan anlamlı farkın deney grubu lehine olduğu sonucu ortaya konmuştur.

2.4.2. Fen ve Teknoloji Dersinde Drama Yönteminin Akademik Başarı ve Derse Karşı İlgisi Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Köy ve Merkez Okulları Örneği

Çalışma Fen ve Teknoloji dersi, “Kan, kanın Yapısı ve Kan Grupları” konusunun anlatımında yaratıcı dramının başarıya etkisini ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Bu çalışma yarı deneysel olarak gerçekleştirilmiştir. 60 öğrenci (6. Sınıf) örneklem olarak seçilmiştir. Ön test ve son test uygulaması yapılmıştır. Konu iki hafta, haftada dört ders olarak yaratıcı drama yöntemiyle uygulanmıştır. Araştırmacıların kendilerinin geliştirdiği “Kan, Kanın Yapısı ve Kan Grupları Başarı Testi” veri aracı olarak kullanılan araçlardan biridir. Diğer yöntemler gözlem ve öğrenci görüşleridir.

“Drama yönteminin Fen ve Teknoloji dersi Kan, Kanın Yapısı ve Kan Grupları konusundaki etkinliğini, akademik başarı ve derse karşı ilgi açısından, merkez ve köy ilköğretim okulu karşılaştırmasıyla ortaya koymak amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular aşağıdaki tablolarda görülmektedir: (Çam, Özkan, Avinç, 2009)

Tablo 27: Merkez ve Köy İlköğretim Okullarına Devam Eden öğrenci Sayıları

	<i>N</i>
<i>Merkez</i>	<i>32</i>
<i>Köy</i>	<i>28</i>
<i>Toplam</i>	<i>60</i>

Tablo 28: Merkez ve Köy İlköğretim Okullarına Devam Eden öğrencilerin Ön Test Skorları Analiz Sonuçları

	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
<i>Merkez</i>	32	7,06	2,409	2,555	,013*
<i>Köy</i>	28	5,50	2,195		

* $p < 0,05$

Tablo 29: Merkez ve Köy İlköğretim Okullarına Devam Eden Öğrencilerin Son Testlerine Ait Doğru Cevap Ortalama Standart Sapma Değerleri

	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>SS</i>
<i>Merkez</i>	32	9,97 (10,086)*	2,07
<i>Köy</i>	28	12,23 (12,109)*	1,99
<i>Toplam</i>	60	11,06	2,32

*Covariate düzeltilmesiyle elde edilen ortalamalar.

Tablo 30: Merkez ve Köy İlköğretim Okullarına Devam Eden Öğrencilerin Başarılarına ilişkin varyans Analizi Sonuçları

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
<i>Ön test</i>	6,992	1	6,992	1,709	0,196
<i>Gruplar</i>	56,126	1	56,126	13,721	0,000
<i>Hata</i>	241,344	59	4,091		
<i>Toplam</i>	7918,000	62			

30. tabloya göre ortaya çıkan testlerin sonuçlarının gruplar üzerinde bir etkisinin olmadığı net bir şekilde ortadadır. ($F=1,709$; $p=0,196$ $p > 0,005$) grupların başarıları ile ilgili ortaya çıkan fark anlamlı bir sonuçtur. Bu durum ($F=13,721$; $p=0,000$, $p < 0,005$) göstergesinden anlaşılıyor. “Bu farklılığın hangi grup lehine olduğunu belirlemek adına Tablo 31’de Merkez İlköğretim Okulunun ortalamasının 9,97, köy İlköğretim Okulunun ortalamasının ise 12,23

olduğu görülmektedir. Bu ortalamalar da farklılığın köy İlköğretim Okulu lehine olduğunu göstermektedir.” (Çam, Özkan, Avinç, 2009)

Tablo 31: Öğrencilerin Drama Yöntemi ve İşleniş Süreci ile İlgili Görüşleri

<i>Cevap Kategorileri</i>	<i>Cevap Yüzdeleri</i>			
	<i>Merkez</i>		<i>Köy</i>	
	<i>İlköğretim Okulu</i>	<i>İlköğretim Okulu</i>	<i>İlköğretim Okulu</i>	<i>İlköğretim Okulu</i>
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
<i>Ders işlenişi boyunca çok eğlendim</i>	18	60	20	72
<i>Dersi çok daha iyi anladım</i>	20	66	25	85
<i>Etkinliklere katılırken çok heyecanlandım</i>	14	48	18	64
<i>İlk etkinliklerde utanıyordum, sonra hoşuma gitti</i>	15	50	20	72
<i>Dersler çok zevkliydi</i>	18	60	21	75

Tablo 31’de de net bir şekilde görüldüğü üzere katılımcıların büyük çoğunluğu etkinliklerden ve drama ile ders anlatılmasını keyifli bulduklarını, Yaratıcı dramının etkisiyle dersi ve konuyu daha iyi anladıklarını bu sayede özgüvenlerinin geliştiğini söylemişlerdir.

SONUÇ

Türkçe, Sosyal Bilimler, Matematik ve Fen ve Teknoloji dersleri ile ilgili yapılan yaratıcı drama etkinlikleri, değerlendirmeleri incelendiğinde öğrenci lehine ciddi ve anlamlı farklar görüldü. Ancak yaratıcı drama etkinliklerinin zenginleştirilme ve daha sistemli bir hale getirilmesine dair görüşler ortaya çıktı.

Yaratıcı drama öğrenme ve öğretme süreçlerinde çok önemli bir yerde durmaktadır. Ancak halen çalışmakta olan öğretmenlerin ve öğretmen olacakların bu eğitimi verebilecek şekilde donatılmaları gerekmektedir. Ayrıca birtakım etkinliklerle zenginleştirilmeye ihtiyaç duyulmaktadır. Bilgiyi yapılandıran, geliştiren yaratıcı drama öğrenenlerde katılımı daha güçlü hale getirmektedir. Bu yöntemle aktarılan bilgi ve düşünce daha kalıcı olmakla beraber daha kısa sürede kavranmaktadır.

Yaratıcı drama aynı zamanda etkinlik üretmeye açıktır ve bu konuda sınırlılıkları yoktur. Bu nedenle etkinlik üretimine kafa yorulmalı, özgün içerikler üretilmelidir. Yeni üretilen özgün etkinlikler ilköğretimde, ortaöğretimde ve üniversite öğrencilerinde uygulanabilir olmalıdır. Bu şekilde aktif katılımın oluşacağı, öğrenmeyi kalıcı hale getireceği gözlemlenmiştir.

Okumaya yönelik tutuma ilişkin anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur. Bu durumun etkinlik süresinin kısıtlılığına bağlanmıştır. Tutum geliştirmenin zamana bağlı olduğu, daha fazla zaman ayrıldığına yapılacak olana drama çalışmalarının farklı sonuçlar verebileceği ortaya konmuştur.

Zaman açısından birtakım sınırlılıklar vardır. Isınma/Hazırlık, canlandırma ve değerlendirme gibi yaratıcı drama tam ve bütünlüklü uygulandığında zaman aldığından müfredattaki yoğunluk buna izin vermemektedir. Eğitim anlayışı özellikle problem çözme konusunda yetenekli bireyler geliştirmeyi amaç edinmiştir. Yaratıcı drama tam da bunu karşılamaktadır. Sorgulayıcı, dünyaya ve ülkeye karşı düşünce geliştirmiş, kendisi düşündüğü gibi çevresini de düşünmeye yönlendiren bireylerin yetişmesine katkı sağlamak yaratıcı drama ile mümkün olabilir. Bu açıdan yaratıcı drama anlamlı ve bilinçli okuma olgusuna da katkı sağlamaktadır. Bilindiği gibi okuma, hayal dünyası gelişmiş, bilinç düzeyi yüksek, yaratıcı düşünen; olay ve durumlara eleştirel yaklaşmayı özümsemiş bireyler yetiştirme konusunda da katkı sağlayacaktır. Burada okuma zevk ve isteğinin gelişimine katkı sağlayabilir.

Okullarda, özellikle ilköğretimde, geliştirilecek, üretilecek yeni yaratıcı drama etkinlikleri okuma yönelim konusunda büyük katkılar sağlayabilir. Farklı düzeylerde okumaya dair tutum geliştirip geliştirmediği araştırmaya ihtiyaç duymaktadır. Anlamli okumaya dair geliştirilen etkinlikler yaratıcı drama etkinlikleri ile birleştiginde okumaya dair, anlamaya dair önemli katkılar sunacaktır.

Zarflar konusunda deney ve kontrol grubu karşılaştırmalarında deney gruplarının derse katılım düzeylerinin arttığı gözlemlenmiştir.

Zarflar konusunda olduğu gibi Türkçe dersinin diğer konularında da yaratıcı drama etkinlikleri yapılmalıdır. Öğrencilerin derse ve konuya dair tutumlarının olumlulaşmasında katkı sağlayacaktır. Nitekim zarflar konusunda öğrenci başarısı kalıcı bir şekilde artmıştır.

Akran Zorbalığı, konusunda yapılan etkinlikler sonrası deney grubundaki öğrenci algılarında ciddi bir değişim gözlemlenmiştir. Bu da drama yönteminin etkisinin olumlu olduğunu göstermektedir.

Zorbalık algısı konusunda bir yanılısma içinde olan bireylerde konuyu anlama ve anlamlandırma üzerinde etkili olmuştur. Algı somuttan soyuta doğru bir anlamlandırma süreci izlemiştir. Zorbalığın sadece fiziksel olduğu düşüncesinden çıkılmış, duygu, ilişki ve sözlü bağlamda düşünülmesi gerektiği kavratılmıştır.

Matematik dersinde de yaratıcı drama yöntemi öğrencilerde ve başarıda olumlu bir etki yaratmıştır.

Bu yöntemin Matematik dersinde kullanılması öğrenci notlarına da olumlu bir etki etmiştir. Başlangıçta gruplar birbirine denk iken altı haftalık çalışma sonucunda yapılan analizlerde oluşan anlamli fark deney grubu lehine olmuştur. Bu çerçeveden bakılınca matematik dersinde kullanılacak yaratıcı drama yöntemi akademik ve duygusal süreçlere anlamli katkılar sunacaktır.

Sosyal Bilgiler Yeni Öğretim programı hazırlanırken yapılandırmacı öğretim yaklaşımına göre hazırlanmıştır. Bununla derslerde öğrencilerin sürekli aktif olmalarını sağlama düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Aktif olan öğrenci bilgiyi de kendisi yapılandıracak, dolayısı ile öğrenme kalıcı hale gelecektir. Öğrencinin bilgiyi kendisi yapılandırması için merkezde olması gerekmektedir. Yaratıcı drama öğrencinin merkezde olmasını sağlayan önemli bir yaklaşımdır. Özgüven gelişimi, farkındalık, kendini ifade etme, soru sorma, sorgulama bu şekilde gelişecektir. Dersler yaratıcı drama ile daha keyifli hale gelmekte, öğrenciler derslerden keyif almakta, okula ve derse dair olumlu tutumlar geliştirmektedirler.

Derslerin zevkli hale geldiği derslerden birisi de Türkçedir. Türkçe derslerinde işlenen metinler daha keyifli hale gelmektedir. Dersin keyifli olması öğrencinin derse katılımını süreklileştirecektir. Drama ile kendine güvenme duygusunu geliştiren öğrenci hem katılımcı olacak hem de kendini ifade ederken jest, mimik kullanımın yanı sıra sözlü ve yazılı ifade konusunda güçlenecektir. Yaklaşım öğrenci merkezli olduğu için öğrenci dinlediğini anlayacak, zihninde soyut kalan konular canlandırmalarla somut ve anlaşılır hale gelecektir. Okunan, dinlenen, izlenenlerin daha iyi kavranmasını sağlayacak, somuta indirgenen durum ve olgular öğrencinin yaşantısı haline gelecektir.

Drama, Türkçe derslerinde yazmaya olan tutumun olumlu yönde değişmesine katkı sağlayacaktır. Şiir, bilgi verici metinler, olaya bağlı metinler drama sayesinde kalıcı bir şekilde öğrenilecektir.

Türkçe anlamaya ve anlatmaya dayalı bir derstir. Dinleme/izleme, okuma/anlama, konuşma ve yazma Türkçe dersinin bütünlüğünü oluşturur. Bütün bu başlıkların öğrenme ve öğretme süreçlerinde kullanılacak yaratıcı drama etkinlikleri ile kalıcı bir şekilde öğretilmesi sağlanabilir.

Bunu sağlamak için de Türkçe / Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyan öğrencilere yaratıcı drama dersi verilmelidir. Anlamsız, günü doldurmak için oluşturulmuş eğitimler yerine hizmet içi eğitim süreçlerinde alanına hâkim kişilerin planladığı ve eğitimini verdiği eğitimler verilmelidir. Bu öğretme süreçlerinde bilinçli davranmayı sağlayacak, dersler daha verimli hale gelecektir.

KAYNAKÇA

1. Aytaş, G. (2013). Yaratıcı dramanın algısal öğrenmedeki rolü. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 1(1), 101-106.
2. Aytaş, G. (2013) Eğitim ve Öğretimde alternatif Bir Yöntem: Yaratıcı Drama, Adıyaman Ün. Sosyal Bilimler Ens. Dergisi (ISSN: 1308 – 9166)
3. Akdemir, H. Karakuş, M., Yaratıcı Drama Yönteminin Akademik Başarı Üzerine Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
4. Adıgüzel, Ö., Yaratıcı Darama Kavramı, Bileşenleri ve Aşamaları, Yaratıcı Drama dergisi, 2006, Cilt 1, Sayı 1
5. Aytaş, G. ve Özcan, Ş. (2019). Türkçe eğitimi konularını temel alan drama çalışmalarına yönelik bir inceleme. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(1), 235-255.
6. Aktepe, V& Bulut, A., Yaratıcı Drama Destekli Matematik Öğretimin Öğrencilerin Akademik, K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi, Başarısına Etkisi, 2014
7. Çam, F., Özkan, E.&Avinç, İ., Fen ve Teknoloji Dersinde Drama Yönteminin Akademik Başarı ve Derse Karşı İlgi Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi: Köy ve Merkez Okulları Örneği GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 29, Sayı 2 (2009)
8. Güven, Z., İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Türkçe Derslerinde Drama Yönteminin Kullanımı Üzerine Nitel Bir Çalışma, Cumhuriyet International Journal of Education
9. Karadağ, B. F.& Göçer, A. (2018). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Drama Yönteminin Akıcı Konuşma Üzerindeki Rolü. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7(1), 431-446.
10. Kantar, E.& Uysal, B. (2019). Metin türlerine dayalı yaratıcı drama etkinliklerinin akran zorbalığı algısına etkisi. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 7(4), 1141-1163.
11. Kara, T., Drama Lideri Olarak Türkçe Öğretmeni, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi bölümü
12. Kırmızı, F. S., Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Tutum ve Okuduğunu Anlama Stratejileri Üzerindeki Etkisi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi Yıl 2008 (1) 23. Sayı 95 Türkçe
13. Koç, İ., Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Drama Yöntemini Uygulama ve Drama Tekniklerine İlişkin Yeterliliklerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (2013)

14. Köksal, A., Drama ve Dramanın Önemi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 1, Sayı 2, 2003
15. Kurudayıoğlu, M. & Özdem, A. (2015) Türkçe Öğretiminde Drama. Ana Dili Eğitimi Dergisi, 3(4), 26-40.
16. Maden, Sedat, Türkçe Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı ile İlgili Sorunlar, Adıyaman Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi ISSN: 1308-9196 Yıl : 4 Sayı : 6 Haziran 2011
17. MEB, İlköğretimin Amaç ve görevleri, (2000)
18. Özsoy, Prof. Dr. N., Matematik Öğretiminde Alternatif Etkinlikler, Yaratıcı Drama Uygulamaları, Aynan Menderes Ün. Y. 2020
18. San, İ., Prof. Dr, Eğitimde Yaratıcı Drama
19. Şimşek, T., & Topal, Y. Maden, S. & Şahin, A. İlköğretim II. Kademe Türkçe Dersinde Zarf (Belirteç) Konusunun Drama Yönetim Kullanılarak Öğretimi
20. Şimşek, T. & Topal, Y., Yakup Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe Eğitiminde Drama ve Özgün Uygulama Örnekleri, 2010
21. Şimşek T. & Topal Y., Türkçe Eğitiminde Drama ve Özgün Uygulama Örnekleri
22. Temizkan, M., Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi, M. Kemal Ün. Eğt. Fak. Türkçe Eğt.
23. Yalçınkaya, E., Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılan Drama Yöntemine İlişkin Öğrenci Görüşleri, Millî Eğitim, Sayı 186 Bahar/2010